

**МІСЦЕ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ НОРМ
СЕРЕД ПРАВОВИХ ЗАСАД ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ
В УКРАЇНІ ПРАВА ОСОБИ НА ПІДПРИЄМНИЦЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ**

Інна Валеріївна БОГДАНОВА,

*аспірант Харківського національного
університету внутрішніх справ*

Правові засади забезпечення реалізації в Україні права особи на підприємницьку діяльність об'єктивізовано в приписах численних нормативно-правових актів, які у своїй сукупності можуть бути представлені як система нормативно-правового регулювання досліджуваної сфери суспільних відносин. При цьому здебільшого положення таких нормативно-правових актів містять норми адміністративного права, під якими на сторінках фахової літератури розуміють встановлені, санкціоновані або ратифіковані державою, формально визначені, юридично обов'язкові, охоронювані засобами державного примусу правила поведінки учасників суспільних відносин у сфері реалізації виконавчої влади й управлінської діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування, які забезпечують умови реалізації цими учасниками своїх прав і виконання покладених на них обов'язків [1, с. 110–111]. З наведеного слідує, що саме внаслідок реалізації адміністративно-правових норм відбувається забезпечення функціонування відповідної сфери суспільних відносин, здійснюється організація діяльності їх суб'єктів, у цілому управління ними. Такі властивості адміністративно-правових норм можуть бути встановлені й через характеристику, притаманних їм ознак, серед яких учені-адміністративісти називають наступні:

- предмет регулювання адміністративно-правових норм – суспільні відносини, пов'язані з функціонуванням органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, інших суб'єктів, уповноважених на здійснення функцій публічного управління;
- у них відбивається метод адміністративного права, тому в більшості випадків такі норми мають імперативний характер;
- нерідко встановлюють у процесі реалізації виконавчої влади безпосередньо її суб'єкти;
- характер відносин, урегульованих адміністративно-правовими нормами, визначає їх структуру [2, с. 49–50].

Доповнюючи наведений вище перелік характерних ознак адміністративно-правових норм зазначимо на те, що найбільш вони зосереджені в приписах підзаконних нормативно-правових актів, серед іншого й тих, що закріплюють правові засади забезпечення реалізації в Україні права особи на підприємницьку діяльність. Підзаконний рівень нормативно-правової регламентації функціонування відповідної сфери

суспільних відносин, серед іншого й досліджуваної, сам по собі може бути представлений як певна цілісна система, оскільки буде містити значну кількість нормативно-правових актів різної юридичної сили, що безпосередньо буде залежати від суб'єкта, уповноваженого їх приймати. Також, на сторінках фахової літератури підкреслюють певні переваги даного рівня нормативно-правової регламентації суспільних відносин, вказуючи при цьому, що він дозволяє в більш оперативний спосіб визначати компетенцію різних органів управління, права й обов'язки їх посадових осіб [3, с. 18]. З урахуванням чого здійснимо аналіз основних підзаконних нормативно-правових актів, положення яких закріплюють правові засади забезпечення реалізації в Україні права особи на підприємницьку діяльність.

У такому разі, в першу чергу, слід вказати на акти Президента України, а саме укази, що: закріплюють правові засади здійснення охорони й захисту реалізації права особи на підприємницьку діяльність; визначають інституційні засади функціонування досліджуваної сфери суспільних відносин; визначають заходи щодо підтримки й стимулювання підприємницької діяльності в Україні; стосуються питань цифровізації адміністративних послуг, що надаються в сфері здійснення підприємницької діяльності. У контексті досліджуваного питання слід вказати на те, що Президент України відповідно до ст. 107 Конституції України шляхом видання указу вводить в дію рішення Ради національної безпеки і оборони України [4], які також закріплюють правові засади забезпечення реалізації в Україні права особи на підприємницьку діяльність.

Наступну групу нормативно-правових актів, положення яких закріплюють правові засади забезпечення реалізації в Україні права особи на підприємницьку діяльність становлять ті, що були прийняті Кабінетом Міністрів України. Зокрема, слід вказати на групу підзаконних нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України, що були прийняті задля визначення правових засад забезпечення реалізації в Україні права особи на підприємницьку діяльність в умовах запровадження правового режиму воєнного стану; якими регламентовано питання, пов'язані з цифровізацією послуг в досліджуваній сфері суспільних відносин й у цілому налагодження діалоги влади з бізнесом; що визначають правові засади здійснення державної підтримки та стимулювання підприємницької діяльності. Наприкінці слід зазначити на нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України, що визначають правові засади здійснення контрольно-наглядової діяльності в досліджуваній сфері суспільних відносин та застосування ризик-орієнтованого підходу.

Наступну групу нормативно-правових актів, положення яких закріплюють правові засади забезпечення реалізації в Україні права особи на підприємницьку діяльність представлена численними наказами, що виданні центральними органами виконавчої влади, провідне місце серед яких посідають накази відповідних міністерств. На рівні наказів

відповідних міністерств, правові засади забезпечення реалізації в Україні права особи на підприємницьку діяльність будуть визначені у найбільш детальний спосіб і будуть стосуватися конкретних напрямів забезпечення функціонування досліджуваної сфери суспільних відносин. Зокрема, слід вказати на накази Міністерства юстиції України, які, здебільшого, стосуються питань реєстрації та легалізації (започаткування) підприємницької діяльності, а також здійснення інформаційного забезпечення функціонування даної сфери суспільних відносин. Також слід вказати на накази Міністерства фінансів України, на рівні яких визначено правові засади здійснення податкового адміністрування та контрольно-наглядової діяльності в сфері підприємницької діяльності. Наказами Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України регламентовано питання здійснення регуляторної політики в сфері підприємницької діяльності, а також окремі аспекти реалізації контрольно-наглядових заходів.

Окрім цього слід вказати на нормативно-правові акти, які були прийняті спільно декількома міністерствами задля визначення правових засад забезпечення реалізації в Україні права особи на підприємницьку діяльність. Як приклад такого роду нормативно-правових актів слід вказати на наступні: спільний наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України та Міністерства фінансів України від 17 серпня 2018 року № 1140/701, яким затверджено Порядок подання звітності та інформації про фінансові ризики до Міністерства економічного розвитку і торгівлі України та Міністерства фінансів України; спільний наказ Міністерства юстиції України та Міністерства фінансів України «Про електронну інформаційну взаємодію між Єдиним державним реєстром юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань й інформаційними системами Державної податкової служби України» від 5 липня 2024 року № 2040/5/327; спільний наказ Міністерства юстиції України та Міністерства фінансів України від 1 лютого 2021 року № 370/5/50, яким затверджено Порядок електронної інформаційної взаємодії між Єдиним державним реєстром юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань та Єдиною державною інформаційною системою у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення тощо.

Отже, провідне місце серед правових засад забезпечення реалізації в Україні права особи на підприємницьку діяльність посідають адміністративно-правові норми, з огляду на те, що саме вони:

- регламентують взаємодію між державою та підприємцями у сфері здійснення підприємницької діяльності;
- визначають порядок та процедури здійснення адміністративних послуг, контролю, ліцензування, нагляду;
- сприяють прозорості, передбачуваності та правовій визначеності для підприємців;

- створюють правове підґрунтя для функціонування інституцій, інформаційної взаємодії та обміну даними.
- виступають засобом захисту від недобросовісної конкуренції та економічних порушень.
- забезпечують правову підтримку у специфічних умовах, зокрема під час правового режиму воєнного стану.
- є інструментом деталізації та імплементації положень фундаментальних нормативно-правових актів у підприємницькій сфері;
- забезпечують динамічність і гнучкість регулювання даної сфери суспільних відносин.

Список використаних джерел:

1. Адміністративне право України. Академічний курс: Підруч.: У 2-х томах / Ред. колегія: В.Б. Авер'янов (голова). Київ: Вид-во «Юридична думка», 2004. Том 1. Загальна частина. 584 с.
2. Адміністративне право : підручник / Ю.П. Битяк (кер. авт. код.), В.М. Гаращук, В.В. Богуцький та ін. ; за заг. ред. Ю.П. Битяка, В.М. Гаращука, В.В. Зуй. 2-ге вид., переробл. та допов. Харків: Право, 2013. 656 с.
3. Пчелін В.Б. Перегляд адміністративних актів органів внутрішніх справ : дис. ... кандидата юрид. наук: спец. 12.00.07. Харків, 2011. 190 с.
4. Конституція України: закон України від 28.06.1996 № 254к/96 ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.